

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

DE CHRISTO CAPITE|| TOTIVS ECCLESIAE,|| QVINQVE LIBRIS|| explicata.||

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1599]

VD16 B 1607

IV. De vocibus, Hypostasis & Substantia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53845](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53845)

CAPVT IV.

De vocibus Hypostasis & Substantia.

HYPOSTASIS significat primam substantiam, quam vniuersè dicimus suppositum, & in natura intelligente personam. Distinguitur autem ab essentia, quod hæc significatur per modum formæ totalis in alio existentis: hypostasis autem significatur per modum totius, quod non in alio, sed in se, & per se existit. Ex quo sequitur, hypostasim non addere ad essentiam aliquem gradum naturæ aut actum, sed solum modum essendi. Illa, inquit S. Tho. in p. p. q. 29. art. 2. & q. 9. de potentia art. 1. subsistere dicimus, quæ non in alio, sed in se existit. Ex quo iterum sequitur, essentiam esse comunicabilem, hypostasim incommunicabilem; repugnat enim ut quod est in se, sit in alio; nam esse in alio, est non esse in se. ex quo vltimo sequitur, hypostasim superaddere essentiæ proprietatem aliquam, id est, aliquid, seu aliquem modum ratione cuius incommunicabilis. Quæ omnia deducuntur ex Basilio cap. 43. ex Nysseno in lib. de differ. essentia & hypostasis, et Damasceno lib. 3. cap. 3. ex Cyrillo lib. 1. de Trinit. ex Iustino in lib. de recta fidei confess. & ex Theodoro in libello contra Sabellium, qui habetur Tom. II. Conciliorum in additionibus ad breuiarium S. Liberati.

Tametsi enim hi Patres non videantur aliam differentiam ponere inter essentiam & suppositum, quam eam, quæ est inter speciem & individuum, ut inter hominem & hominem: tamen iidem Patres apertissimè profitentur, ut supra ostendimus lib. 1. cap. 3.) ita esse Deum vnum numero non specie, ut tres diuinæ hypostases non possint dici tres diuidua diuina, ratione naturæ, quasi tres sunt substantiæ duæ Deitates; sed solum tria, ratione hypostaticæ proprietatis.

Hæc igitur vox, licet quibusdam suspecta videretur, quæ ad significationem substantiæ, id est, essentiæ trahi possit, ut patet ex Hieronymo in epistolis duabus ad Damasum de hypostasibus, ex Gregorio Nazianzeno orat. de personis Athan. & ex Mario Victor. in lib. de hominibus: tam

omnino recipienda est, & tunc dici possunt in Deo tres hypostases.

Et probatur PRIMO, ex Apost. Hebr. I. ubi dicitur de Filio: *Qui cum sit splendor gloria, & figura substantia eius*, Græcè *χαράτης τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ*, ubi nomine hypostaseos licet aliqui intellexerint essentiam, ut videtur exponere Euphrianius her. 69. tamen rectius alij accipiunt personam paternam, ut Chrysostomus, Theodoretus, Theophylactus, & Oecumenius in commentario huius loci; necnon Basilii epistola 43. & Gregorius Nyssenus in libro de differentia essentia & suppositi: Non enim Filius est imago essentia, sed personæ: illius enim est imago, cuius est Filius. imago enim distinguitur ab exemplari, ut res producta à producente.

Sed occurrit Franciscus DAVID in 2. disput. Albana, ubi volens ostendere, Paulum non posuisse in Deo personam, adfert alia loca eiusdem epistolæ, ubi nomen hypostasis non accipitur pro persona, seu supposito, Heb. 3. *Participes Christi effecti sumus, si tamen initium substantia eius &sq; in finem retinuerimus.* Græcè pro substantia legitur *ὑποστάσεως*. Et Heb. II. *Est autem fides sperandarum substantia rerū.* Græcè *ὑπόστασις*.

RESPONDEO, hæc loca pro nobis facere. His enim locis explicatur nomen hypostasis in genere significare fundamentum seu basim, quæ alia sustentat, & ipsa per se subsistit. Quemadmodum etiam 2. Cor. 9. & II. idem Apostolus fundamentum gloriæ vocat *ὑπόστασιν τῆς χαυχίσεως*. Hinc autem postea hoc nomen traducitur, & accommodatur ad fidem, quia fides est fundamentum iustitiæ, & non solum ipsa per se existit, sed etiam dat subsistentiam rebus speratis: quæ enim speramus, in se non sunt, sed per fidem quodammodo iam existere videntur. Hinc etiam accommodatur ad suppositum, seu personam, quæ est fundamentum naturæ, & omnium quæ ad naturam consequuntur. omnia enim in persona existunt, & ipsa per se existit. quando ergo dicitur, Filius imago hypostasis paternæ, non potest aliud eo loco hypostasis significare, quam personam Patris, quæ quia per se existit, & in ea essentia, & omnia

omnia attributa, & ipsæ etiam relationes subsistunt, idem fundamentum & basis dici potest.

SECUNDO, probatur ex usu Ecclesiæ & Patrum. nam DIONYSIVS libro de diuin. nom. cap. 1. & alibi, vocat tres personas, tres hypostases. Idem facit IUSTINVS in libro de rebus fidei confessione. Idem ATHANASIUS in Symbolo, idem omnes GRÆCI Patres, & Concilium V. cap. 1. Item HILARIUS libro de Synod. & AUGUSTINUS lib. 5. Trinit. cap. 8. & 9. & lib. 7. cap. 4. Denique GREGORIUS NAZIANZENSIS orat. de laudibus ATHANASII, ferè extrema, refert ATHANASIUM demonstrasse omnino sentire GRÆCOS, cum asserunt in Deo tres esse hypostases, cum eo quod Latini sentiunt, cum dicunt tres esse se diuinas personas; & sine causa Latinos aliquando offensos fuisse ea GRÆCORUM phrasi, cum de re nulla discussio esset.

Nec his repugnat CONCILIUM SARDICENSE apud Theodoretum lib. 2. hist. cap. 8. vbi legimus hæreticorum esse tres hypostases asserere: Catholicorum autem unam tantum. Nam Concilium idem ibidem explicat sententiam suam, affirmans unam tantum esse in Deo hypostasin, hypostasis accipiatur pro essentia, vt hæretici acciperent. Sed operæpretium erit ipsa verba GRÆCA Concilii describere, ne hic vllus scrupulus remaneat. Sic igitur scribitur: *ἡμεῖς πάντῳ παρελήφαμεν, καὶ δεδιδάγμεθα, καὶ πάντῳ ἔχομεν τὴν καθολικὴν παράδοσιν, καὶ πίσιν, καὶ λόγιαν, μίαν εἶναι ὑπόστασιν, ὡς αὐτοὶ οἱ ἀρεταῖοι προσευχόμενοι τῷ πατρὶ, καὶ τῷ υἱῷ, καὶ τῷ ἀγίῳ πνεύματι.*

Obiiciunt TRANSYLVANI lib. 1. cap. 8. auctoritate Nicephori, qui lib. 10. hist. cap. 15. hæc dicit de nomine hypostasis & vsu. PRIMO, primum qui mentionem hypostases nomini in disput. de Deo, fuisse Hosium Coubertensem, quem miserat Constantinus Alexandriam ad sedandos tumultus ab Ario excitatos. SECUNDO, Concilium Nicænum noluisse attingere istam quæstionem, de differentia essentia, & subsistentia, tanquam indignam quæ tractaretur. TERTIO, Concilium Alexandrinum paulo post Nicænum celebratum, statuisse, vt non dicerentur ista nomina de Deo

de Deo, quandoquidem substantiæ & subsistentiæ nomen non est in Scriptura. **Q**UARTO, adud veteres Philosophos nomen hypostasis non reperiri, esseq; barbarum. **Q**UINTO, ex huius distinctionis inuentione multa nugamenta in Ecclesiam inuecta, & breuiter, apertè reprehendit vsum horum vocabulorum.

RESPONDEO, Nicephorum ea quæ dicit accepisse à Socrate lib. 3. cap. 5. & Sozomeno lib. 5. cap. 11. qui auctores non tam ipsa nomina reprehendunt, quàm nouam quæstionem de distinctione earum vocum. Itaq; etsi fortè **H**OSIUS primus fuit, qui de hac distinctione differuit: non tamen ipse primus hæc nomina excogitauit, siquidè inueniuntur apud Dionysium & Iustinum locis citatis, & apud ipsum Paulum nomen hypostasis, & de nomine homousios, quod ab vsa descendit, iam ostendimus antiquissimum esse. **P**ORRO, Concilium Nicænum, licet quæstionem non explicuerit de differentia essentiæ & subsistentiæ, tamen ab his vocibus non abhorruit, vt patet ex Symbolo, quod est apud Cyrillum, lib. 1. de Trinit. & habetur Græcè etiam in Latinis codicibus: in eo enim Symbolo vtrumque nomen est *ὁσίας & ὑποστάσεως*. **I**AM verò Concilium Alexandr. non prohibuisse vsum harum vocum absolutè, sed solum sustulisse contentiones non necessarias, ex eo apertè colligitur, quod iidem auctores referunt, in eodem Concilio statutum fuisse, vt his vocibus Catholici vterentur in disputatione aduersus Sabellianos, ne vocabulorum penuria cum Sabellianis sentire viderentur.

Quod autem Socrates & Nicephorus addunt, vocem *ὑποστάσεως* barbaram esse, & Philosophis penè incognitam, & quod Nicephorus nugamenta appellat disputationes de distinctione horum vocabulorum, non multum refert; nam hanc ipsam vocem non fuisse incognitam Philosophis veteribus, patet ex comment. Budæi, qui citat Aristotelem & Themistium, nobilissimos videlicet Philosophos, qui voce *ὑποστάσεως* non rarè vsi sunt. Et licet nulli Philosophi vquam ea voce vsi essent, nonne satis nobis deberet esse, quòd ea voce vtitur Paulus, Concilium Nicænum, & omnes Græci Patres? Non esse autem nugamenta, disputationes de

ὁσίας

ὑπόστασις & ὑπόστασις, patet ex Basilio epist. 43. qui dicit ignorantia huius distinctionis, natum esse plurimorum errorem circa Dei cognitionem, & præterea si hæc nugamenta essent, cur Iustinus, Cyrillus, Basilius, Nyssenus, Theodoretus, Damascenus, & alij tam multa de hac re & tam seriò disputassent.

Iam verò nomen SUBSTANTIAE ambiguum est; nunc enim hypostasim, nunc essentiam significat. quocirca in rigore possent dici, in Deo tres substantiæ, ut Hilarius concedit lib. de Synod. vbi explicans fidem Antiocheni Concilij, non malè dici tres substantias, accipiendo substantiam non pro ὑπόστασις, sed pro ὑπόστασις, præsertim cum hoc vocabulum sit vulgatus interpret. ad Hebræos 1.3. & ut tamen absolute negandæ sunt in Deo tres substantiæ, & ut præcedenda, quia vsus communis Latinorum accipit substantiam pro essentia. nam semper Aristoteles in prædicamento ὑπόστασις vocat, quam nos dicimus substantiam. Præter Theophrastum lib. contra Praxeam semper in Deo vnam substantiam dicit. Item Hieron. in epist. ad Damas. & August. lib. 7. Trinitatis cap. 9. & lib. 7. cap. 4. & Rufinus lib. 10. hist. cap. 29. vnam substantiam dicunt, tres negant. Deniq; etiam Concilium Lateran. sub Innocentio III. cap. 2. & Tolet. II. ca. 1. vnam substantiam in Deo esse definiunt.

CAPVT V.

De ceteris vocibus.

DE nomine, PERSONAE, nota est Valla sententia lib. 6. elegant. cap. 34. qui personam assensum personam significare. Dicimus enim, agere aliquis personam Regis, &c. & addit, si persona personam substantiam accipiat, non esse in Deo personam magis quam in bruto: ac deniq; dicit, quas in Deo Theologi personam personam nunt, eas esse tres qualitates.

Sed malè agit Valla personam Theologi; nam in Deo persona est, in quo tamen nulla est qualitas. vel si placeat in Deo ea nomine qualitatis appellare, quæ per modum qualitatis significantur, non iam tres, sed infinitæ personæ diuinae numerandæ erunt, aut vna tantum constituenda. Si quidem